

Ερμηνεία του άρθρου 4§6 του Συντάγματος

Ζήσης Κωνσταντίνου Χατζημπύρρος, 16-1-2004

Το άρθρο 4§6 του Συντάγματος ορίζει ότι: «Κάθε Έλληνας που μπορεί να φέρει όπλα είναι υποχρεωμένος να συντελεί στην άμυνα της Πατρίδας, σύμφωνα με τους ορισμούς των νόμων». Η διάταξη αυτή, παρότι είναι ενταγμένη στο κεφάλαιο που είναι αφιερωμένο στα Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, ωστόσο εισάγει μία από τις συνταγματικά προβλεπόμενες θεμελιώδεις υποχρεώσεις των πολιτών (κοινωνικά καθήκοντα), αυτό της υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας. Ως δικαίωμα θα μπορούσε να ιδωθεί μόνο στη –σπάνια- περίπτωση που κάποιος ιδιώτης διεκδικεί να διαρκέσει η θητεία του (υπό κανονικές συνθήκες) το ίδιο με των υπολοίπων, εφόσον του έχει επιβληθεί μεγαλύτερη θητεία. Με μια πιο ευρεία ερμηνεία και σκέψη θα μπορούσε επίσης να θεωρηθεί ότι το άρθρο 4§6 εισάγει δικαίωμα με την έννοια ότι κανείς δεν μπορεί να εμποδίσει κάποιον να εκδηλώσει τα πατριωτικά του συναισθήματα και να συμβάλει στην άμυνα της Χώρας υπηρετώντας στο στρατό.

Η παραπάνω υποχρέωση δε δεσμεύει τον κοινό νομοθέτη να θεσπίσει και νομοθετικά την παραπάνω υποχρέωση, καθώς η άμυνα της Χώρας μπορεί να υλοποιείται από στρατό που απαρτίζεται από εθελοντές ή/ και επαγγελματίες στρατιωτικούς. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυτή η τάση, ενόψει της συμμετοχής της Ελλάδας σε οργανισμούς με ειρηνευτικούς σκοπούς, οι οποίοι προβλέπουν ειδικά το ζήτημα της άμυνας των Κρατών-μελών τους. Σε λίγα χρόνια δηλαδή δεν αποκλείεται και η κατάργηση του νόμου που προβλέπει και επιβάλλει την υποχρεωτική στρατιωτική θητεία, χωρίς αυτό να αντιτίθεται στο Σύνταγμα, καθώς η διάταξη του άρθρου 4§6 δεν εισάγει υποχρέωση άμεσης εφαρμογής, αλλά αντίθετα υφίσταται μόνο εφόσον προβλέπεται από την κοινή νομοθεσία. Στην πράξη, η ολοένα φθίνουσα (με νομοθετική πρόβλεψη) διάρκεια της στρατιωτικής θητείας τείνει προς την κατεύθυνση αυτή, την κατάργησή της (με νόμο).

Αυτό που χρήζει ερμηνείας, ωστόσο, είναι ποιοι είναι οι φορείς της εν λόγω υποχρέωσης. Το άρθρο 4§6 κάνει λόγο για «Έλληνες», επομένως περιλαμβάνει και τους άντρες και τις γυναίκες, αφού και στις λοιπές διατάξεις των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων με τη λέξη «Έλληνες» περιλαμβάνει φυσικά και τις γυναίκες. Μόνο στο άρθρο 4§2 αναφέρεται ο όρος «Ελληνίδες» προκειμένου να εισαχθεί στο ελληνικό σύνταγμα η ισότητα των δύο φύλων. Από αυτό, όμως, δεν μπορεί κανείς να συνάγει, για τον παραπάνω λόγο, ότι το άρθρο 4§6 αναφέρεται

μόνο στους άνδρες, επειδή, αν σκοπός του συνταγματικού νομοθέτη ήταν να περιλάβει και τις γυναίκες, θα περιλαμβανόταν και όρος «Ελληνίδες»¹. Επομένως φορείς της υποχρέωσης είναι και οι γυναίκες, ενώ ο νόμος που προβλέπει υποχρεωτική θητεία μόνο για τους άνδρες, εισάγει δυσμενή μεταχείριση σε βάρος των ανδρών και είναι αντισυνταγματικός παραβιάζοντας τα άρθρα 4§1, 4§2, 4§6 (όπως ερμηνεύεται εδώ) και 116§2 (το «ιδίως» εδώ είναι ενδεικτικό). Και εισάγει δυσμενή μεταχείριση, όχι με τη σκέψη ότι η στρατιωτική θητεία αποτελεί αγγαρεία (το αντίθετο μάλιστα), αλλά επειδή σε κάθε περίπτωση συντελεί στο να καθυστερήσουν να ενταχθούν στην παραγωγική διαδικασία οι άνδρες, ενώ οι γυναίκες έχουν το προνόμιο να εντάσσονται άμεσα σε αυτήν, χωρίς χρονοτριβή. Προς αυτήν την κατεύθυνση κατέληξε και το ΔΕΚ στην υπόθεση Κράιλ (της 26-10-1999). Το Δικαστήριο αυτό έκρινε ότι η παραπάνω εκδοχή ακολουθεί πιστά τις επιταγές περί της ισότητας, συμβάλλει στην καταπολέμηση της ανεργίας και ελαχιστοποιεί τους κινδύνους κακοποίησης μιας γυναίκας («καθώς αυτή είναι ένοπλη»). Μετά από αυτό, η γερμανική κυβέρνηση προχώρησε σε μετατροπή του σχετικού άρθρου 12 του συντάγματος, το οποίο τώρα παραχωρεί ρητά το δικαίωμα στις γυναίκες να εντάσσονται σε στρατιωτικές μονάδες.

Με βάση λοιπόν την παραπάνω ερμηνεία, η κατάργηση με νόμο της υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας δεν είναι αντίθετη στο σύνταγμα, ενώ αντισυνταγματικός είναι ο (παρών) νόμος που επιβάλλει μόνο στους άνδρες την υποχρέωση να υπηρετήσουν στο στρατό.-

¹ Γι' αυτό κανονικά (και πιο ορθά και προς αποφυγή παρερμηνειών) το άρθρο 4§2 θα έπρεπε να ήταν διατυπωμένο ως εξής: «Οι Έλληνες, άνδρες και γυναίκες (ή ανεξαρτήτου φύλου) έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις».